

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

LWA.410.020.06.2016
P/16/073

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 57 72, F +48 22 444 57 62
lwa@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/073 - Wdrażanie zasad zdrowego żywienia w szkołach publicznych.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontroler	Bartosz Pomykała, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/75/2016 z dnia 21 września 2016 r. oraz nr LWA/121/2016 z dnia 05 grudnia 2016 r. (dowód: akta kontroli, tom 1, str. 1-2, 538-539)
Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa nr 6 im. Druha Wacława Milke w Płocku, ul. 1 Maja 11, 09-402 Płock ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Katarzyna Fabiszewska, Dyrektor Szkoły (dowód: akta kontroli, tom 1, str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia² aktywne uczestnictwo Szkoły w programach kształtujących prawidłowe nawyki żywieniowe³. W okresie objętym kontrolą⁴ programy były realizowane zgodnie z ich założeniami, choć przy realizacji programu „Owoce i warzywa w szkole” zdarzały się przypadki, przekazywania produktów uczniom, których rodzice nie wyrazili zgody. Wystąpił także przypadek niezapewnienia, w październiku 2016 r., mleka wszystkim uczestnikom programu „Mleko w szkole”. Prowadzone przez kadrę pedagogiczną Szkoły działania edukacyjne, dofinansowywane również ze środków Urzędu Miasta Płocka, umożliwiały kształtowanie prawidłowych nawyków żywieniowych dzieci. W roku szkolnym 2015/2016 odsetek⁵ uczniów u których zdiagnozowano nadwagę i niedobór masy ciała w stosunku do roku szkolnym 2014/2015 był niższy o odpowiednio 7,9 i 10,7 punktów procentowych, natomiast odsetek dzieci z otyłością w analogicznym okresie nieznacznie wzrósł o 1,1 punktu procentowego.

Szkoła zapewniła uczniom możliwość korzystania z ciepłego posiłku, dostęp do wody pitnej oraz możliwość dokonywania drobnych zakupów w sklepiku szkolnym, w którym oferowano asortyment zgodny z wymogami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach⁶.

Kontrola przeprowadzona przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Krakowie⁷, na zlecenie NIK, wykazała przekroczenie norm średniego

¹ Dalej: Szkoła.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

³ Tj. „Owoce i warzywa w szkole”, „Mleko w szkole”, „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, „Trzymaj formę!”, „Zdrowo jem, więcej wiem!” oraz projektach związanych z aktywnością fizyczną tj. „Stop zwolnieniom z WF” i „MultiSport”.

⁴ Okres objęty kontrolą: 2015-2016 (do czasu zakończenia czynności kontrolnych).

⁵ Liczony jako liczba dzieci u których zdiagnozowano problem z wagą ciała w stosunku do liczby dzieci objętych badaniem przesiewowym.

⁶ Dalej: rozporządzenie w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży. Dz. U. poz. 1154.

⁷ Dalej: WSSE w Krakowie.

zapotrzebowania białka (290%) i sodu (337%) w posiłkach wydawanych uczniom Szkoły w okresie od 5 do 16 września 2016 r.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Realizacja programów żywieniowych

Opis stanu
faktycznego

1.1. Według stanu na 30 września w roku szkolnym 2014/2015 do Szkoły uczęszczało 433 uczniów, w 2015/2016 - 480 uczniów, natomiast w 2016/2017 - 456 uczniów. Szkoła posiada trzy oddziały sportowe o profilu lekkoatletycznym na poziomie klas IV-VI.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 11-19, 126, 198, 270-272)

W kontrolowanym okresie, pielęgniarka szkolna objęła⁸ badaniem przesiewowym (obejmującym pomiar masy ciała i określenie współczynnika masy ciała tzw. indeks BMI) wszystkich uczniów klas III i V oraz 37 uczniów klasy I, którym nie wykonano badań profilaktycznych w trakcie rocznego przygotowania przedszkolnego. W roku szkolnym 2014/2015 wśród przebadanych 148 dzieci, nadwagę stwierdzono u 19 (tj. 12,8% przebadanych uczniów), otyłość u 13 (tj. 8,8%), a niedobór masy ciała u 24 (tj. 16,2%), natomiast w roku szkolnym 2015/2016 wśród przebadanych 182 uczniów, nadwagę stwierdzono u 9 (tj. 4,9%), otyłość u 18 (tj. 9,9%), a niedobór masy ciała u 10 dzieci (tj. 5,5%). Wszyscy przebadani uczniowie klasy I i III otrzymali kartę profilaktycznego badania lekarskiego w celu udania się na takie badanie do lekarza POZ. W pozostałych rocznikach uczniowie z problemami somatycznymi, w tym związanymi z zaburzeniami masy ciała, podlegali okresowym pomiarom masy ciała. Wobec dzieci z problemami z wagą ciała, pielęgniarka sprawdzała realizację zaleceń lekarza POZ⁹, prowadziła indywidualne rozmowy z rodzicami oraz informowała nauczycieli wychowania fizycznego do jakiej grupy ćwiczebnej należy zakwalifikować ucznia.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 225-226, 230-231, 233-234, 240-241, 243-246)

Półroczne sprawozdania z pracy pielęgniarki przekazywane Dyrektorowi Szkoły, nie zawierały informacji o liczbie uczniów, u których stwierdzono otyłość, nadwagę czy niedobór masy ciała. Zawierały jedynie informacje o fakcie wykonania badań przesiewowych, dokonaniu pomiaru wagi i wyliczeniu BMI oraz skierowaniu uczniów z poważnymi odchyleniami od stanu prawidłowego do lekarza POZ w celu dalszej diagnostyki.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że z uwagi na dane wrażliwe, pielęgniarka szkolna przekazuje Szkole wyłącznie dane liczbowe, a Szkoła we własnym zakresie dokonuje obserwacji uczniów i stara się określić problem uczniów z wagą ciała. W stosunku do dzieci z nadwagą i otyłością Szkoła podejmuje działania m.in. związane z aktywnością fizyczną tj. treningi lekkoatletyki, lekcje pływania uczniów klas III (raz w tygodniu), piesze rajdy organizowane przez Szkolne Koło Turystyczno-Krajoznawcze „Białe Orły”, natomiast wychowawcy prowadzą zajęcia wychowawcze poświęcone zdrowemu odżywianiu. Szkoła nie łączy uczniów z problemem wagi ciała w oddzielne grupy, w celu uniknięcia ich stygmatyzacji. W przypadku dzieci z niedowagą, wychowawcy sprawdzają czy uczniowie posiadają drugie śniadanie i czy je spożyli oraz zachęcają do korzystania z obiadów szkolnych.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 204-206, 253-260, 269)

⁸ Na podstawie Porozumienia zawartego w dniu 23 listopada 2010 r. oraz 7 grudnia 2015 r. pomiędzy NZOZ „Płocki ZOZ”, a Szkołą.

⁹ Czy dziecko zgłosiło się do poradni specjalistycznej, czy pozostaje pod opieką poradni.

W zakresie zdrowego żywienia w Programie Wychowawczym Szkoły oraz Programie Profilaktycznym Szkoły w sposób ogólny określono cele i zadania Szkoły (w tym profilaktyczne) tj. m.in. trwale kształtowanie wśród uczniów i ich rodzin prozdrowych nawyków, promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety poprzez m.in. udział uczniów w ogólnopolskich programach „Owoce i warzywa”, „Mleko w szkole” „Trzymaj formę”, „Stop zwolnieniom z wf”, prowadzenie badań przesiewowych wśród uczniów kl. I-III i V, organizację obiadów w stołówce szkolnej oraz podejmowanie działań dotyczących promocji zdrowia, prawidłowego odżywiania i ruchu.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 145-146, 156-157, 163, 170-171, 206-208)

1.2. W okresie objętym kontrolą uczniowie Szkoły uczestniczyli w następujących programach żywieniowych oraz projektach kształtujących dobre nawyki żywieniowe¹⁰:

- w programie „Owoce i warzywa w szkole” - 263 uczniów w roku szkolnym 2015/2016 oraz 229 uczniów w roku szkolnym 2016/2017,
- w programie „Mleko w szkole” - 374 i 326¹¹ uczniów klas I-VI,
- w programie „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” - odpowiednio 58 i 48 uczniów,
- w programie „Trzymaj formę!”- odpowiednio 191 i 174 uczniów klas V-VI oraz jednej klasy II,
- w akcji „Stop zwolnieniom z WF” odpowiednio 178 i 256¹² uczniów klas III-VI,
- w programie „MultiSport” - 20 uczniów w roku szkolnym 2015/2016.

Ponadto w październiku 2016 r. do projektu „Zdrowo jem, więcej wiem!”¹³ włączyło się 125 uczniów z klas I-III.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 199, 389, 405; tom 2, str. 89-92)

W kontrolowanym okresie dla uczniów klas IV-VI, w tym mających problem z wagą ciała, zorganizowano pozalekcyjne zajęcia z wychowania fizycznego. W roku szkolnym 2015/2016, w ramach Szkolnego Koła Sportowego (osiem godzin tygodniowo), w zajęciach lekkiej atletyki, piłki nożnej, unihokeja oraz gier i zabaw ruchowych udział wzięło łącznie 95 uczniów. W zajęciach pozaszkolnych¹⁴ organizowanych przez płockie domy kultury i kluby sportowe (np. Miejski Uczniowski Klub Sportowy "Płock") w roku szkolnym 2016/2017 uczestniczyło 295 uczniów Szkoły.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 100-103, 116-120, 132-237, 223, 273)

1.3. Za realizację w Szkole poszczególnych programów oraz projektów odpowiadali różni koordynatorzy. Za realizację programów: „Owoce i warzywa”, „Mleko w szkole” oraz „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” odpowiadała kierownik świetlicy przy współpracy m.in. wychowawców świetlicy, wychowawców klas i pedagoga szkolnego. Za realizację programu „Trzymam formę” odpowiadał szkolny psycholog, natomiast za realizację akcji „Stop zwolnieniom z WF” oraz programu „MultiSport” odpowiadali nauczyciele wychowania fizycznego.

Dystrybucja w Szkole owoców, warzyw oraz mleka zorganizowana była w różne dni tygodnia. Owoce i warzywa dostarczano do Szkoły w poniedziałki i środy i w tym samym dniu wydawano uczniom, natomiast mleko dostarczano we wtorki

¹⁰ Według stanu na 30 września.

¹¹ Liczba uczniów, dla której zamawiano mleko na podstawie zgód rodziców przekazanych do 30 września 2016 r. Koordynatorowi programu.

¹² Zajęcia zorganizowano w dniach 6 i 27 października 2016 r.

¹³ Projekt ma charakter międzyszkolnej rywalizacji zespołowej polegającej na trzyetapowej realizacji zadań, w skład których wchodzi lekcje, konkursy, promocje danego tematu w szkole oraz spotkania z rodzicami, na podstawie specjalnie opracowanych materiałów dydaktycznych.

¹⁴ Piłki nożnej, piłki ręcznej, siatkówki, lekkiej atletyki, pływania, ziemnego, karate, taekwondo, jazdy konnej, tańca współczesnego, baletu czy wspinaczki sportowej.

(wydawano uczniom w dniu dostawy) oraz środę i czwartek, a uczniom wydawano następnego dnia.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 140-141, 224, 328-329)

1.4. W okresie objętym kontrolą owoce i warzywa były dostarczane do Szkoły przez dwóch dostawców (od roku szkolnego 2015/2016 Szkoła zmieniła dostawcę w związku z niepunktualną dostawą oraz nieterminowym przygotowywaniem dokumentacji). Umowy nieodpłatnego dostarczania owoców i warzyw¹⁵ zawarto na formularzu określonym przez Agencję Rynku Rolnego¹⁶. Dostawcy zostali zatwierdzeni przez Agencję.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 208, 281-313)

Program „Owoce i warzywa w szkole” był realizowany w terminach określonych w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowego zakresu zadań realizowanych przez Agencję Rynku Rolnego związanych z wdrożeniem na terytorium Rzeczypospolitej programu „Owoce i warzywa w szkole”¹⁷. Dostawca, stosownie do § 2 ww. rozporządzeń, dostarczał do Szkoły różnorodne porcje (składające się z jednego produktu owocowego¹⁸ i jednego produktu warzywnego¹⁹). Liczba, wielkość i daty dostaw były zgodne z umowami.

W okresie objętym kontrolą programem objęto wszystkich uczniów klas I-III, w tym sześciu uczniów, których rodzice formalnie nie wyrazili zgody na ich uczestnictwo. W latach 2015-2016 (do 17 października) do Szkoły dostarczono i udostępniono dzieciom 17 219 porcji owoców i warzyw, w tym 4 809 porcji owoców i warzyw w II semestrze roku szkolnego 2014/2015, 5 784 porcji w I semestrze roku szkolnego 2015/2016, 5 481 porcji w II semestrze roku szkolnego 2015/2016 oraz 1 145 porcji w roku szkolnym 2016/2017. Liczba porcji otrzymanych przez jednego ucznia była zgodna z określoną przez ARR.

Dostawy owoców i warzyw do Szkoły odbywały się w godzinach 6.00-9.00, tj. w godzinach pracy szkolnego intendenta. Dystrybucję produktów wśród dzieci prowadzono niezwłocznie po dostawie, a spożywano na pierwszej przerwie śniadaniowej. Owoce i warzywa dostarczane były w oznakowanych²⁰ workach przygotowanych dla poszczególnych klas uczestniczących w programie. W dniu przeprowadzenia oględzin w worku znajdowały się gruszki oraz jednostkowo opakowane części papryki. Opakowanie papryki zawierało informacje²¹, o których mowa w art. 9 ust. 1 lit. a i e-h rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r.²² Sposób zapakowania owoców

¹⁵ Umowa nr 8/E/2014 z dnia 12 grudnia 2014 r. przewidywała dostawę owoców i warzyw w II semestrze 2014/2015 dla 229 uczniów, umowa nr 1/2015 z dnia 20 lipca 2015 r. w I semestrze 2015/2016 dla 264 uczniów, umowa nr 2/2015 z dnia 1 grudnia w II semestrze 2015/2016 dla 261 uczniów, oraz umowa nr 1/2016 z dnia 13 września 2016 r. w I semestrze 2016/2017 dla 229 uczniów.

¹⁶ Dalej także: Agencja.

¹⁷ W kontrolowanym okresie obowiązywały trzy rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi służące zapewnieniu skutecznego wykonania programu „Owoce i warzywa w szkole”:

- rozporządzenie z dnia 29 sierpnia 2014 r. (Dz.U. poz. 1158) na rok szkolny 2014/2015 obowiązywało od 2 września 2014 r. do 29 czerwca 2015 r.; dalej: rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu zadań z 2014 r.
- rozporządzenie z dnia 18 czerwca 2015 r. (Dz.U. poz. 886) na rok szkolny 2015/2016 obowiązywało od 29 czerwca 2015 r. do 17 września 2015 r.; dalej: rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu zadań z 2015 r.
- rozporządzenie z dnia 7 września 2016 r. (Dz.U. poz. 1457) na rok szkolny 2016/2017 obowiązuje od 17 września 2016 r.; dalej: rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu zadań z 2016 r.

¹⁸ W tym: jabłka, gruszki, truskawki, borówki amerykańskie, soki owocowe.

¹⁹ W tym: marchew, rzodkiewki, paprykę słodką, pomidory, kalarepę, soki owocowo – warzywne.

²⁰ Worek zawierał naklejkę z oznaczeniem Szkoły, klasy i liczby uczniów.

²¹ Tj. informacje dotyczące masy netto (tj. 60 g), informację o gotowości produktu do spożycia, informację o konieczności spożycia w dniu dostawy, termin przydatności do spożycia oraz warunki przechowywania i dane kontaktowe producenta, oraz nazwę dostawcy produktu do Szkoły.

²² W sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylenia dyrektywy Komisji 87/250/EEG, dyrektywy Rady 90/496/EEG, dyrektywy Komisji 1999/10/WE, dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektyw Komisji 2002/67/WE i 2008/5/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004. Dz. Urz. UE L 304 z 22.11.2011 r., str. 18, ze zm.

i warzyw uniemożliwiało dokonanie weryfikacji liczby dostarczonych produktów oraz ich jakości.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że sprawdzenia ilości i jakości produktów dokonują wychowawcy w klasach. Intendent odbierający produkty od dostawcy sprawdza ilość zestawów (worków) przygotowanych dla poszczególnych klas.

W ocenie 34,8% rodziców uczniów klas I-III²³ program nie ma wad, w opinii 22,7% rodziców dostarczane produkty są zbyt mało urozmaicone, 19,7% rodziców uważa, że owoce i warzywa są nieświeże lub zepsute, natomiast dla 13,6% rodziców produkty są zbyt rzadko wydawane.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 208-209, 293, 302, 327, 306, 325-342; tom 2, str. 90-92, 160-161, 167, 170-172, 179-180)

W ramach programu „Mleko w szkole” do Szkoły dostarczano bezpłatnie mleko UHT o zawartości 1,5% tłuszczu. W okresie objętym kontrolą, do Szkoły dostarczano mniejszą ilość mleka niż było uczestników w programie, tj. w II semestrze roku szkolnego 2014/2015 dostarczano 300 porcji mleka, dla 318 uczestników, w roku szkolnym 2015/2016 dostarczano 350 porcji dla 374 uczestników, natomiast w październiku 2016 r. - dostarczano 300 porcji dla 326 uczniów.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że w związku z absencją uczniów, pozostawało dużo mleka, by go nie marnować zamawiano mniejszą ilość, natomiast decyzję o zamawianiu jedynie bezpłatnego mleka podjęła Rada Rodziców w roku szkolnym 2014/2015. Szkoła rozważa możliwość wprowadzenia przetwarzania mleka do przygotowania kakao.

W roku szkolnym 2015/2016 dostarczono do Szkoły i udostępniono dzieciom 29 400 porcji mleka (tj. 7 350 l.), a w roku szkolnym 2016/2017 (do 17 października) 2 100 porcji (tj. 525 l.). Mleko dostarczano do Szkoły w opakowaniu posiadającym informacje o producencie, warunkach przechowywania, pojemności (0,25 l.), terminie spożycia oraz o programie w ramach którego jest dystrybuowane. Mleko rozdawano uczniom w dniu dostawy lub w dniu następnym. W przypadku wydania uczniom mleka dnia następnego, Szkoła magazynowała je w lodówce.

W roku szkolnym 2016/2017 po raz pierwszy zgłoszono dwa przypadki nietolerowania laktozy przez uczniów, jednak rodzice nie wyrazili zainteresowania zakupu mleka bez laktozy.

W trakcie oględzin²⁴ stwierdzono, że mleko dystrybuowano na dwa sposoby. Uczniowie klas I otrzymali mleko w klasie i połowa z nich spożyła je na pierwszej przerwie śniadaniowej (w sali lekcyjnej w obecności wychowawcy), pozostali uczniowie schowali mleko do plecaków. Natomiast mleko dla uczniów klas II-VI wystawiono na stole przy wejściu do jadalni. Uczniowie na pierwszej i kolejnych przerwach śniadaniowych odbierali mleko (w obecności kierownika świetlicy) oraz je spożyli (w obecności dyżurujących na szkolnym korytarzu nauczycieli) lub schowali je do plecaków²⁵.

Spożycie mleka otrzymanego w szkole zadeklarowało 82,6% rodziców uczniów klas I-VI²⁶, z których spożycie czasem w szkole, czasem w domu zadeklarowało 56% z nich, spożycie w szkole - 18,3%, a spożycie w domu 8,3%. W opinii 42,8% rodziców uczniów klas I-VI²⁷ program nie posiada wad, 25,2% rodziców jako wadę

²³ Spośród 65 rodziców, którzy udzielili odpowiedzi na pytanie ankietowe *Jakie Pani/Pana zdaniem są wady programu „Owoce i warzywa w szkole”?*

²⁴ Przeprowadzonych w dniu 26 października 2016 r.

²⁵ Od listopada 2016 r. w związku ze zwiększeniem ilości dostarczanego mleka, Szkoła dystrybuuje mleko uczniom klas II-III do sal lekcyjnych.

²⁶ Spośród 109 rodziców, którzy udzielili odpowiedzi na pytanie ankietowe *Czy Pani/Pana dziecko spożywa mleko i przetwory mleczne otrzymane w szkole w ramach programu „Mleko w szkole”?*

²⁷ Spośród 119 rodziców, którzy udzielili odpowiedzi na pytanie ankietowe *Jakie Pani/Pana zdaniem są wady programu „Mleko w szkole”.*

wymienia serwowanie mleka UHT, natomiast 21,0% rodziców wymienia zbyt małe jego urozmaicenie.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 210, 328, 353-354; tom 2, str. 167, 170-172, 179-180)

Program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”²⁸ realizowany był w Szkole na podstawie rocznych porozumień²⁹ zawartych z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Płocku. Szkoła wydawała dzieciom posiłki (na przerwach obiadowych) w formie dwudaniowego obiadu. Uczniowie objęci pomocą społeczną otrzymywali takie same posiłki, jak pozostali uczniowie. W roku szkolnym 2015/2016 uczniom wydano łącznie 11 873 posiłki, a w roku szkolnym 2016/2017 (do 18 października) 1 996 posiłków. Ponadto, w ramach programu „Pomoc gminy w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020 Szkoła, w okresie od stycznia do czerwca 2016 r., wydała 99 posiłków jednemu uczniowi na podstawie decyzji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Stara Biała.

Wg wyjaśnień Dyrektor Szkoły uczniowie, którzy potrzebowali dofinansowania do posiłku, zawsze taką pomoc otrzymywali, dlatego też dodatkowa interwencja nie była potrzebna.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 217, 396-401, 405)

W Szkole, organizowano intensywne pozalekcyjne zajęcia wychowania fizycznego (Program „MultiSport”), zajęcia z udziałem znanych sportowców, w tym m.in. Mistrza Europy w karate (w ramach akcji „Stop zwolnieniom z WF”), a także zajęcia „Koła kulinarnego” dla uczniów klas II, III i V („Trzymaj formę!”), podczas których dzieci m.in. zdobywały umiejętności przyrządzania prostych posiłków, poszerzały wiedzę w zakresie zasad zdrowego odżywiania, obserwowały pracę pizzerii, ciastkarni i pijalni czekolady.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 99, 109, 120-121, 376-382, 390-395, 199, 457-477)

1.5. Szkoła posiadała kuchnię, w której codziennie przygotowywano gorący dwudaniowy posiłek. Koszt obiadu³⁰, w okresie objętym kontrolą, wynosił 4 zł. Według stanu na 30 września w roku szkolnym 2015/2016 obiad spożywało 220 uczniów z czego dla 162. posiłek wykupili rodzice, natomiast w roku szkolnym 2016/2017 - 219 uczniów spożywało obiad, z których 172 miało wykupiony posiłek.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 200, 328-329, 523)

W Szkole obowiązuje jeden jadłospis dla wszystkich uczniów. Kontrola szkolnego jadłospisu przeprowadzona przez WSSE w Krakowie³¹ wykazała, że zgodnie z rozporządzeniem w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży, zawierał on m.in. urozmaicone posiłki pod względem ich sporządzenia (potrawy gotowane, pieczone, duszone, smażone) oraz wykorzystania różnych grup środków spożywczych³². Warzywa lub owoce występowały w każdym posiłku, potrawy smażone (z wykorzystaniem oleju spełniającego wymagania) występowały nie więcej niż dwa razy w tygodniu, każdego dnia podawano porcje produktów zbożowych. Jadłospis posiadał oznaczenie produktów powodujących alergie lub reakcje nietolerancji.

²⁸ Program wprowadzony uchwałą Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020 (M.P. z 2015 r., poz. 821) oraz zmieniony uchwałą Nr 142 z dnia 21 lipca 2014 r. zmieniającą uchwałę w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020 (M.P. poz. 671);

²⁹ Porozumienie dotyczące roku szkolnego 2015 /2016 zawarto 2 września 2015 r., natomiast roku szkolnego 2016/2017 w dniu 2 września 2016 r.

³⁰ Stosownie do art. 67a ust. 4 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2016 r., poz. 1943.) nie wliczając wynagrodzeń pracowników i składek naliczanych od tych wynagrodzeń oraz kosztów utrzymania stołówki.

³¹ Kontrolę przeprowadzono na zlecenie NIK. Badaniem objęto jadłospis za okres od 5 do 16 września 2016 r. oraz wykazy surowców, środków spożywczych i ich gramatury, uwzględniając różne grupy wiekowe uczniów.

³² Tj. produkty zbożowe lub ziemniaki, warzywa lub owoce, produkty mleczne, mięso, ryby, nasiona oraz tłuszcze.

Kontrola Powiatowego Państwowego Inspektora Sanitarnego w Płocku³³ przeprowadzona w trakcie czynności kontrolnych NIK wykazała prawidłowość opracowanego jadłospisu³⁴.

W latach szkolnych 2014/2015 - 2016/2017 w Szkole nie wystąpiły przypadki zatrucia pokarmowego.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 491, 500-511, 517, 524, 527-531)

Za opracowywanie jadłospisów w Szkole odpowiadali wspólnie intendent szkoły oraz kierownik świetlicy. Z wyjaśnień Dyrektor Szkoły wynika, że przy opracowywaniu jadłospisów wykorzystywana jest fachowa literatura zakupiona przez Szkołę.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 217, 512-514)

W Szkole obowiązują trzy 10-minutowe przerwy. Brak 15-minutowej przerwy śniadaniowej, zalecanej przez Głównego Inspektora Sanitarnego³⁵, Dyrektor Szkoły uzasadniła niemożnością rozpoczęcia zajęć przez wszystkie klasy jednocześnie, w związku z czym nie wszyscy uczniowie mogą zjeść śniadanie o tej samej porze. Długość przerwy śniadaniowej nie dotyczy uczniów klas I, którzy spożywają wspólnie śniadanie w sali tyle czasu ile potrzebują.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 218, 515-516)

Stołówka szkolna dysponowała 39. miejscami obiadowymi dla uczniów przy trzech rzędach stołów z ławami (bez oparcia)³⁶ oraz dodatkowymi 12 miejscami przy trzech stołach z krzesłami, znajdującymi się w pomieszczeniu przejściowym, przyległym do jadalni. Z uwagi na ograniczone warunki lokalowe³⁷ posiłki wydawano podczas dwóch przerw obiadowych: 15-minutowej dla dzieci z klas I-III oraz 20-minutowej dla uczniów klas IV-VI³⁸. W dniu oględzin na stołach rozstawiono talerze do zupy wraz z łyżkami oraz wazy z zupą. Przed rozpoczęciem pierwszej przerwy obiadowej nauczycielka przyprowadziła uczniów I klasy. Dzieci w obecności intendenci, kierownik świetlicy oraz trzech nauczycielek ze świetlicy spożyły posiłek w sposób płynny i sprawnie wymieniając się miejscami przy stole. Dzieci które zjadły zupę, ustawiały się w kolejce po drugie danie. Po zakończeniu posiłku niezwłocznie opuszczały jadalnię. W kolejce po drugie danie stało maksymalnie 30 uczniów. W ocenie NIK, przyjęte przez Szkołę rozwiązania organizacyjne serwowania obiadów zmniejszają trudności wynikające z warunków lokalowych.

Oględziny magazynowanych produktów spożywczych stanowiących składnik przygotowywanych obiadów³⁹ wykazały, że wszystkie sprawdzone produkty miały zachowany termin ważności, a sposób ich magazynowania nie budził wątpliwości.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 517-522)

Kontrola PPIS⁴⁰ bloku żywieniowego w szkole wykazała, że stan sanitarny kuchni oraz jadalni nie budził zastrzeżeń. Kontrola stwierdziła m.in., że dokumentacja HACCP/GHP⁴¹ wymaga weryfikacji i aktualizacji zapisów dotyczących „Instrukcji mycia i wyparzania zastawy stołowej”, dokumentacja Krytycznych Punktów Kontroli (CCP) wymaga aktualizacji pod kątem stosowanych produktów w opracowanych recepturach, w związku z czym zalecono szkolenie z zakresu systemu

³³ Dalej: PPIS.

³⁴ Za okres od 3 do 7 października 2016 r.

³⁵ „Poradnik do oceny higieny procesu nauczania – uczenia się w szkole podstawowej” - Główny Inspektorat Sanitarny, Departament Zdrowia Publicznego i Promocji Zdrowia, Warszawa 2010.

³⁶ Ustalono w trakcie oględzin przeprowadzonych w dniu 21 października 2016 r. na podstawie rozstawionych talerzy.

³⁷ Powierzchnia stołówki to ok. 30 - 35 m².

³⁸ Przerwy obiadowe obowiązują w godzinach 11.30 - 11.45 oraz 12.30 - 12.50. Zgodnie z regulaminem stołówki - istnieje również możliwość otrzymania posiłku w innych godzinach.

³⁹ Oględzinom poddano następujące produkty: morele suszone, sezam, miód, ryż biały, makaron, karkówkę bez kości, śmietanę, jogurt naturalny, kapustę kiszoną.

⁴⁰ Protokół kontroli nr HŻN-03/71/16 z dnia 04 października 2016 r.

⁴¹ Obejmująca dokumentację związaną z analizą zagrożeń i krytyczne punkty kontroli oraz Dobrą Praktyką Higieniczną.

HACCP/GHP oraz zorganizowanie miejsca do przebierania się personelu. Badanie próbek żywności wykazało, że są właściwej jakości zdrowotnej⁴².

W piśmie do PPIS⁴³, Dyrektor Szkoły poinformowała, że zweryfikowano i zaktualizowano wskazaną dokumentację, zorganizowano miejsce dla personelu oraz zaplanowano przeprowadzenie szkolenia⁴⁴.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 480-495)

W ocenie 39,2% rodziców uczniów klas I-VI spożywających obiad w Szkole⁴⁵ przerwa na spożycie obiadu jest zbyt krótka, 29,2% rodziców nie zmieniłaby sposobu serwowania posiłków w szkolnej stołówce, natomiast zdaniem 21,6% rodziców w wyniku kumulacji uczniów w stołówce brakuje miejsca na spożycie posiłku.

(dowód: akta kontroli, tom 2, str. 167, 170-172, 179-180)

1.6. Szkoła zapewniła uczniom dostęp do wody pitnej w poidelku⁴⁶, zlokalizowanym w głównym holu szkoły przy wejściu do sali gimnastycznej. Jakość podłączonej do niego wody, została potwierdzona badaniem (chemicznym, fizycznym i mikrobiologicznym) wykonanym przez laboratorium dostawcy wody⁴⁷ oraz przez PPIS⁴⁸. Do czasu instalacji poidelka uczniowie korzystali z wody udostępnionej w szkolnej stołówce.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 222; tom 2, str. 1-15, 26-27)

1.7. W kontrolowanym okresie na terenie Szkoły funkcjonował sklepik szkolny⁴⁹ prowadzony przez dwa podmioty zewnętrzne, na podstawie umowy najmu lokalu użytkowego⁵⁰. Kontrola PPIS wykazała⁵¹, że asortyment sklepu szkolnego spełniał wymagania rozporządzenia w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży.

(dowód: akta kontroli, tom 2, str. 28-38)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że sklepik działa na terenie szkoły od wielu lat i cieszy się dużą popularnością zarówno wśród uczniów, jak i ich rodziców.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 218)

Zdaniem 39,3% rodziców uczniów klas I-VI⁵², asortyment sklepu jest właściwy i nie należy go zmieniać, dla 31,2% rodziców jest on mało urozmaicony, natomiast 19,7% rodziców uważa, że ma on zbyt mało zdrowej żywności lub posiada za dużo słodczy.

(dowód: akta kontroli, tom 2, str. 167, 170-172, 179-180)

Z wyjaśnień Dyrektora Szkoły wynika, że wspólnie z Radą Rodziców kontroluje asortyment sklepu i dotychczas nie było problemu nieodpowiednich produktów. Sprzedawany asortyment jest również kontrolowany przez PPIS.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 222-223; tom 2, str. 30-33)

⁴² W zakresie zbadanych parametrów: obecności pałeczek z rodzaju Salmonelli, liczby Listerii monocytogenes oraz liczby Escherichia coli.

⁴³ Pismo nr L.dz.91/2016 z dnia 11 października 2016 r.

⁴⁴ Szkolenie „HACAP w praktyce – żywienie zbiorowe zamknięte” zaplanowano na dzień 14 listopada 2016 r.

⁴⁵ Spośród 130 rodziców, którzy udzielili odpowiedzi na pytanie ankietowe Co Pani/Pana zdaniem należy zmienić w sposobie serwowania posiłków w szkolnej stołówce.

⁴⁶ Poidelko składa się z misy ze stali nierdzewnej, kranik do bezdotykowego spożycia wody, przycisku do uruchomienia strumienia wody oraz kranika do napełniania butelek z dzwignią naciskową. Atest Higieniczny nr HK/W/0198/01/2014 z dnia 26 marca 2014 r. wydany na okres pięciu lat.

⁴⁷ Sprawozdanie z badań nr 00102/S02016 z dnia 25 stycznia 2016 r. oraz Sprawozdanie z badań nr SB/01943/01/2016 z dnia 26 stycznia 2016 r.

⁴⁸ Sprawozdanie z badań wody nr LSW/600/UZ57/2016 z 20 stycznia 2016 r.

⁴⁹ Z przerwą od września do października 2015 r. związaną z wyborem nowego agenta.

⁵⁰ Umowa nr 12/2014 r. z dnia 1 września 2014 r. zawarta z jednym podmiotem oraz nr 12/2015 z dnia 1 listopada 2015 r. i nr 9/2016 z dnia 1 września 2016 r. zawarta z drugim podmiotem.

⁵¹ Protokół kontroli nr HŻN-03/72/16 z dnia 04 października 2016 r.

⁵² Spośród 122 rodziców, którzy udzielili odpowiedzi na pytanie ankietowe Jak Pani/Pan ocenia asortyment sklepu szkolnego?

W Szkole nie funkcjonowały automaty z niezdrową żywnością.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 525)

Ustalone
nieprawidłowości

1. W październiku 2016 r. Szkoła nie zapewniła mleka części uczestnikom programu „Mleko w szkole”. Szkoła zamawiała i dystrybuowała 300 porcji mleka dla 434 uczniów, w konsekwencji mleka nie wystarczyło dla wszystkich dzieci. Od 3 listopada 2016 r. zwiększono dystrybucję do 420 porcji mleka.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że w październiku 2016 r. Szkoła nie zgłosiła do udziału w programie 108 uczniów, w związku z niedopełnieniem przez wychowawców pięciu klas formalności i dostarczenia koordynatorowi wymaganych zgód rodziców. W okresie uruchomienia programu „Mleko w szkole” koordynator programu posiadał 326 zgody rodziców (uczniów 16 z 21 oddziałów szkolnych) dla których zamawiano mleko. W trakcie miesiąca dostrzeżono, że zamawiano mniej mleka, niż chętnych, dlatego też zlecono zwiększenie ilości jego dostawy.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 209, 354-356; tom 2, str. 112)

W ocenie NIK, brak odpowiedniej ilości mleka dla wszystkich uczestników programu, związany był z niewystarczającą koordynacją realizacji programu w zakresie pozyskiwania zgód rodziców na uczestnictwo ich dzieci w programie.

2. W posiłkach wydawanych uczniom Szkoły w okresie od 5 do 16 września 2016 r. stwierdzono⁵³ niespełnianie wymagań, wynikających z aktualnych norm żywienia, w tym m.in. przekroczenie średniego zapotrzebowania białka (290%) oraz sodu (337%).

Odpowiedzialna za nadzór nad przygotowaniem posiłków zgodnie z normami żywienia zbiorowego intendenta⁵⁴ wyjaśniła, że przekroczenie norm związane było ze zbyt częstym stosowaniem w posiłkach dań mięsnych i twarogu, wykorzystywania zbyt dużej ilości makaronów i kasz oraz występowaniem przedmiotowych składników odżywczych w wykorzystywanych do przygotowania posiłków produktach.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że planuje zakupić program komputerowy do przeliczania składu i wartości produktów podczas układania jadłospisów.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 526-537)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. W programie „Owoce i warzywa w szkole” w II semestrze roku szkolnego 2014/2015 uczestniczyło czterech uczniów, a w I semestrze roku szkolnego 2015/2016 dwóch uczniów, których rodzice nie wyrazili zgody, wymaganej przepisami § 9 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu zadań.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że brak podpisów związany był z utrudnionym kontaktem Szkoły z rodzicami (rodziny patologiczne) oraz uzyskaniem od nich wymaganych podpisów, jednak z informacji od wychowawcy wynikało, że rodzice tych uczniów nie wyrażali sprzeciwu ich udziału w programie. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że prowadzoną placówkę można zaliczyć do tzw. szkoły środowiskowej w związku z dużą liczbą uczniów żyjących w rodzinach patologicznych i zaniedbanych wychowawczo oraz nadzorem kuratorów sądowych nad ich rodzicami.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 209, 327; tom 2, str. 90, 160-161)

2. NIK zwraca uwagę, że na II semestr roku szkolnego 2014/2015, Szkoła zawarła jednocześnie umowę nieodpłatnego dostarczenia owoców i warzyw z dwoma różnymi dostawcami⁵⁵, co było niezgodne z § 8 ust. 3 rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu zadań w 2014 r. oraz z pkt 16 tiret 2 Warunków

⁵³ Ocena żywienia nr 11/2016 z 12 grudnia 2016 r.

⁵⁴ Zgodnie z zakresem obowiązków, odpowiedzialności i uprawnień z dnia 29 października 2015 r.

⁵⁵ Umowa nr 8/E/2014 z dnia 12 grudnia 2014 r. oraz umowa nr 2 z dnia 12 grudnia 2014 r.

uczestnictwa w programie „Owoce i warzywa w szkole” w roku szkolnym 2014/2015⁵⁶. Przed rozpoczęciem realizacji dostaw owoców i warzyw w II semestrze roku szkolnego 2014/2015, Szkoła wypowiedziała umowę zawartą z nowym dostawcą⁵⁷

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że w związku z tym, że Szkoła planowała zmienić dostawcę zawarła umowę z nowym dostawcą. Jednak zgodnie z zapisami umowy wstępnej zawartej z dotychczasowym dostawcą, Szkoła musiała kontynuować współpracę do końca roku szkolnego. Zmiana dostawcy nastąpiła od roku szkolnego 2015/2016.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 208, 281-307)

2. Środki finansowe na realizację programów

2.1. Dystrybucja produktów spożywczych dostarczanych do Szkoły w ramach programów „Owoce i warzywa w szkole” oraz „Mleko w szkole”, finansowana była ze środków Agencji Rynku Rolnego. Absencja uczniów uczestniczących w programach w dniach dystrybucji owoców i warzyw wynosiła średnio w II semestrze roku szkolnego 2014/2015 - 16 uczniów (tj. 7% wszystkich uczniów klas I-III), w I semestrze 2015/2016 - 18 (tj. 6,8%), w II semestrze 2015/2016 - 15 (tj. 5,7%), natomiast w I semestrze 2016/2017 (do 17 października) - 10 (tj. 4,4%).

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że niewykorzystane owoce i warzywa były rozdawane innym dzieciom z klasy, najczęściej uczniom objętym pomocą MOPS oraz chętnym. Natomiast mleko było dystrybuowane wśród uczniów na przerwach do czasu jego wyczerpania.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 208; tom 2, str. 93)

W budżecie Szkoły na lata 2015-2016 oraz w planie na 2017 r. nie przeznaczono środków finansowych na kształtowanie prawidłowych nawyków żywieniowych uczniów.

Dyrektor wyjaśniła, że środki na konkretne działania prewencyjne (związane również z nadwagą, otyłością czy niedożywieniem) Szkoła pozyskuje z Urzędu Miasta Płocka. W 2015 r. Szkoła otrzymała dofinansowania w wysokości 1 tys. zł, a w 2016 r. w wysokości 0,6 tys. zł na organizację V i VI Ogólnoszkolnego Festynu Rodzinnego „Bezpiecznie i zdrowo - piknik na sportowo, którego jednym z celów jest wyrabianie nawyków żywieniowych poprzez regularne spożywanie owoców i warzyw. W 2017 r. planowana jest kolejna edycja Festynu⁵⁸.

(dowód: akta kontroli, tom 2, str. 46-47, 63-65, 73-76)

2.2. W okresie objętym kontrolą, Szkoła na bieżąco prowadziła ewidencję dostarczonych i udostępnionych owoców i warzyw oraz ewidencję dostaw mleka. Dane wyszczególnione w ewidencji były zgodne z danymi w dokumentacji dostawy. W kontrolowanym okresie nie wystąpiły przypadki braku odbioru lub złożenia reklamacji dostarczonych owoców i warzyw w związku z ich niską jakością.

(dowód: akta kontroli, tom 2, str. 88-92, 94-126)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

⁵⁶ Przyjętych Zarządzeniem Nr 77/2014/Z Prezesa Agencji Rynku Rolnego z dnia 29 sierpnia 2014 r.

⁵⁷ Pismem nr SP-6.L.Dz.12/2015 z dnia 20 stycznia 2015 r.

⁵⁸ Szkoła złożyła wniosek o dofinansowanie kolejnej edycji Festynu w 2017 r. w kwocie 2,9 tys. zł.

3. Monitorowanie i nadzór nad sposobem wdrażania zasad zdrowego żywienia

Opis stanu faktycznego

W Szkole nie opracowywano pisemnych zasad monitorowania i nadzoru nad realizacją, poszczególnych programów.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że realizacja działań podejmowanych w ramach programów i projektów, przedstawiana i omawiana jest dwa razy w roku na analitycznych zebraniach Rady Pedagogicznej organizowanych na koniec semestru oraz roku szkolnego. W razie konieczności dokonywane są zmiany. Przykładowo na prośbę Szkoły, dostawca przygotowuje porcje owoców i warzyw dla każdej klasy w worku.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 224)

W kontrolowanym okresie, Dyrektor Szkoły stosownie do § 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2014 r. w sprawie sposobu realizacji środków towarzyszących, które służą zapewnieniu skutecznego wykonania programu „Owoce i warzywa w szkole”⁵⁹ opracowała i terminowo przekazała do Agencji, informację o wykonanych w roku szkolnym 2014/2015 oraz 2015/2016 działaniach edukacyjnych w ramach programu „Owoce i warzywa”.

(dowód: akta kontroli, tom 2, str. 155-158)

W latach 2015-2016 w Szkole przeprowadzono dwie kontrole dotyczące realizacji programów „Owoce i warzywa w szkole” oraz „Trzymaj Formę”⁶⁰, podczas których nie stwierdzono nieprawidłowości

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 390-395; tom 2, str. 40-44)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

4. Działania edukacyjne i organizacyjne kształtujące prawidłowe nawyki żywieniowe

Opis stanu faktycznego

W latach 2015-2016 Szkoła prowadziła szereg działań edukacyjnych w zakresie promowania zasad zdrowego żywienia, w tym m.in.:

- nauczyciele na zajęciach wychowawczych oraz na zajęciach świetlicowych poruszali temat zdrowego odżywiania z wykorzystaniem gotowych scenariuszy; („Jak należy racjonalnie odżywiać się w różnych porach roku”, „Zdrowy styl odżywiania. Czy wiesz co jesz?”, „Co należy jeść, aby zdrowym być?”, „Jak się zdrowo odżywiać?”, „Jedz owoce i warzywa”),
- wprowadziła wspólne spożywanie przez dzieci klas I drugiego śniadania urozmaiconego otrzymanymi owocami i warzywami,
- zorganizowała lekcje na terenie ogrodów działkowych, podczas których uczniowie zapoznawali się z właściwym dobieraniem produktów warzywno-owocowych do posiłków, biesiady klasowe (dla uczniów klas I-III), podczas których zwracano uwagę na zdrowe tradycyjne polskie potrawy, cykl spotkań (pogadanek) szkolnej pielęgniarki z uczniami klas III pn. „Co jeść na drugie śniadanie”, a także wyjście uczniów klas I do stoiska warzywnego na pobliskim targu, rozmowa na temat ważności warzyw w codziennym życiu,
- publikowała na łamach gazetki szkolnej przepisy na zdrowe potrawy,
- poruszała tematykę zdrowego żywienia podczas klasowych zebrań i warsztatów z rodzicami.

⁵⁹ Dz. U. poz. 1151. Dalej: rozporządzenie w sprawie sposobu realizacji środków.

⁶⁰ Przeprowadzone w kwietniu 2016 r. przez ARR oraz w czerwcu 2016 r. przez PPIS.

W każdym semestrze uczestnictwa w programie „Owoce i warzywa w szkole”, Dyrektor Szkoły zrealizował co najmniej dwa zadania wyszczególnione w § 1 ust. 2 rozporządzenia w sprawie sposobu realizacji środków.

(dowód: akta kontroli, tom 2, str. 144-147, 155-158)

Na terenie Szkoły znajdowały się plakaty poświęcone tematyce zdrowego żywienia, w tym dotyczące owoców i warzyw, zasad zdrowego żywienia, piramidy żywienia, plakaty zachęcające do ruchu i zmiany nawyków żywieniowych oraz plakat programu „Mleko w szkole” spełniający wymogi Warunków udzielania dopłat do spożycia mleka i przetworów mlecznych w placówkach oświatowych⁶¹. W Szkole nie zamieszczono plakatu projektu „Owoce i warzywa w szkole”.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że Agencja Rynku Rolnego dotychczas nie dostarczyła plakatów tegorocznej edycji programu.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 223; tom 2, str. 14-27)

Działania Szkoły w zakresie kształtowania nawyków żywieniowych dzieci za wystarczające uznało 60,9% rodziców uczniów klas I-VI⁶², natomiast dla 9,0% działania te są niewystarczające. Rozmowy z dzieckiem w domu (praktycznie codziennie lub czasami) na temat zasad zdrowego żywienia deklaruje 80,6% rodziców uczniów klas I-VI⁶³, a znajomość tych zasad deklaruje 88,1% rodziców⁶⁴. Zdaniem 81,1% wychowawców⁶⁵ rodzice wspierają działania Szkoły w kształtowaniu prawidłowych nawyków żywieniowych, dla 39,5% wychowawców reklamy niezdrowej żywności stanowią największą trudnością w kształtowaniu prawidłowych nawyków dzieci, natomiast dla 36,8% wychowawców są to niepoprawne nawyki wyniesione z domu.

(dowód: akta kontroli, tom 2, str. 167, 170-172, 179-180)

W ocenie Dyrektora Szkoły, nie wszyscy rodzice wykazują odpowiednie zainteresowanie i zaangażowanie w kształtowaniu nawyków żywieniowych u swoich dzieci, w wyniku czego część uczniów przynosi jeszcze do szkoły słodkie napoje gazowane oraz słodczyce.

(dowód: akta kontroli, tom 1, str. 218-219)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁶⁶, wnosi o:

1. Rzetelną realizację programu „Mleko w szkole” w zakresie pozyskiwania zgód rodziców na uczestnictwo ich dzieci w programie oraz zamawiania wystarczającej ilości mleka dla uczestników programu.
2. Przygotowywanie posiłków z zachowaniem obowiązujących norm żywieniowych.

⁶¹ Wprowadzonych Zarządzeniem Nr 81/2013/Z Prezesa Agencji Rynku Rolnego z dnia 22 lipca 2013 r.

⁶² Spośród 133 rodziców, którzy udzielili odpowiedzi na pytanie ankietowe Czy w Pani/Pana opinii podejmowane przez szkołę działania w celu kształtowania nawyków żywieniowych dzieci są wystarczające?

⁶³ Spośród 134 rodziców, którzy udzielili odpowiedzi na pytanie ankietowe Czy rozmawia Pani/Pan z dzieckiem w domu na temat zasad zdrowego żywienia?

⁶⁴ Spośród 134 rodziców, którzy udzielili odpowiedzi na pytanie ankietowe Czy zna Pani/Pan zasady zdrowego żywienia zawarte w tzw. piramidzie żywienia?

⁶⁵ Spośród 21 biorących udział w badaniu ankietowym.

⁶⁶ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096, ze zm.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszaw, dnia grudnia 2016 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie

Kontroler
Bartosz Pomykała
Specjalista kontroli państwowej

.....
Podpis